

Ліхитченко І.Г., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Ланцедова Ю.О., к.ю.н., доцент

ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДТП

В Україні з кожним роком зростає кількість дорожньо-транспортних пригод. За статистикою Міністерства внутрішніх справ на українських дорогах що три хвилини трапляється аварія, що 15 хвилин травмується одна людина, а що три години одна людина гине [1]. Варто також зазначити, що справи про ДТП належать до категорії особливо складних для розслідування. Тому огляд місця дорожньо-транспортної пригоди, як первинна стадія розслідування ДТП, має дуже важливе значення для встановлення істини у справі та виявлення винних.

Загалом огляд місця ДТП – це багатостороння слідча дія, яка передбачає вивчення слідчим матеріальної обстановки дорожньої події, транспортного засобу, різних слідів та об'єктів. Проведення огляду з метою виявлення і фіксації слідів, необхідних для встановлення обстановки дорожньої події, її механізму та інших обставин, які мають значення для розкриття та розслідування автотранспортного злочину, потребує застосування слідчим системи науково-обґрунтованих (безпосередніх і опосередкованих) прийомів, методів і способів дослідження [2, с. 140].

На початку розслідування можуть виникнути різноманітні слідчі ситуації, типовими з яких є такі: 1) потерпілий, водій та транспортний засіб перебувають на місці події; 2) потерпілий та автомобіль перебувають на місці події, водій зник; 3) наявність на місці події тільки потерпілого, водій з автомобілем зникли [3, с. 387].

Однією з особливостей огляду місця ДТП є негайність його проведення, оскільки інтенсивний рух транспорту та пішоходів, зміна погодних умов можуть суттєво змінити фактичну обстановку, знищити чи пошкодити сліди та інші речові докази.

Проведення огляду місця ДТП обов'язково потребує спеціальних знань (переважно в галузі автотехніки, трасології та криміналістики), а отже, залучення відповідних спеціалістів, що особливо важливо у разі зникнення з місця події особи, яка порушила правила безпеки дорожнього руху. Доцільним є залучення як спеціаліста не тільки експерта-автотехніка, а й експерта-криміналіста, оскільки у випадках, коли водій зник, а

транспортний засіб залишився на місці пригоди, він може вилучити сліди рук на рульовому колесі, рукоятці перемикачів передач, особистих речах водія та інші сліди [4, с. 228]. Особливістю огляду трупа під огляду місця ДТП є те, що він проводиться за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря [5, с. 156].

Огляд прийнято поділяти на підготовчу, робочу та заключну стадії, а також на два етапи: загальний і детальний.

Загальний етап огляду починається з ознайомлення із загальною обстановкою місця пригоди в цілому, яка збереглась на момент початку огляду.

Після прибуття на місце події слідчий вживає таких заходів: а) упевнюється у наданні допомоги потерпілому та при можливості проводить його опитування з метою з'ясування виду, марки та інших характеристик автомобіля, зовнішніх ознак винного водія (стать, вік тощо); б) проводить коротке опитування свідків; в) дає розпорядження працівникам поліції щодо проведення необхідних оперативно-розшукових заходів (переслідування по гарячих слідах, встановлення очевидців); г) усуває з місця події сторонніх осіб; г') визначає функції кожного учасника огляду і роз'яснює їм їхні права та обов'язки. Після закінчення організаційних дій слідчий приступає безпосередньо до огляду матеріальної обстановки місця події [4, с. 229].

Як відомо, огляд місця ДТП починається з визначення так званого центрального вузла дорожньої події (місця, де знаходяться автотransпортні засоби, трупи постраждалих тощо), а також початкової і кінцевої меж місця події.

На початку огляду місця ДТП точно фіксують місця знаходження автотransпортних засобів, потерпілих (або сліди їх перебування), різних предметів надорожньому полотні, пошкоджень дорожнього покриття, гальмівного шляху тощо. Обов'язково у протоколі зазначається наявність і стан дорожньої розмітки, дорожніх знаків, освітлення, погодні умови тощо. Варто зазначити, що визначення місця зіткнення транспортних засобів в багатьох випадках є одним із вирішальних моментів при аналізі механізму дорожньо-транспортної пригоди і оцінці дій її учасників [3, с. 388].

Детальний етап огляду характеризується тим, що в залежності від характеру ДТП спеціаліст автотехнік визначає значимість об'єктів, що знаходяться на місці пригоди. Послідовність фіксації визначається стійкістю (збережуваністю) слідів. Доцільним є такий порядок роботи: виявлення, фіксація та вилучення слідів, що характеризують транспортний засіб; визначення та фіксація даних про дорожні умови та обстановку; огляд транспортних засобів.

Огляд місця ДТП дозволяє знайти та зафіксувати певні групи слідів, необхідних для встановлення механізму і обставин ДТП, а також особи водія, який зник з місця події, зокрема: сліди, залишені транспортним засобом на дорожньому покритті та предметах навколишньої обстановки (гальмівний шлях, деталі автотранспортного засобу, ширина та малюнок протектора шин, тощо); сліди і пошкодження на автотранспортних засобах; сліди і пошкодження на тілі потерпілих, їх одязі та взутті (сліди контакту з автотранспортним засобом, кров, тощо); сліди знаходження конкретної особи (водія) за кермом автотранспортного засобу, коли така особа зникає з місця ДТП, залишивши там транспортний засіб [2, с. 142].

Невід'ємним елементом огляду місця ДТП є огляд транспортного засобу, оскільки він є носієм великої кількості інформації, що може бути отримана при вивченні ушкоджень і його кінцевого положення [5, с. 155].

За результатами огляду місця ДТП слідчим складається протокол. А зафіксовану в протоколі огляду місця ДТП матеріальну обстановку допомагає з'ясувати схема, що являє собою додаток до вказаного протоколу.

Отже, можна зробити висновок, що вміле використання спеціальних знань, чітке дотримання тактичних прийомів та рекомендацій щодо проведення огляду місця ДТП, залучення до цього спеціалістів є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє слідчому отримати найбільш повне уявлення про подію злочину ще на початковому етапі розслідування.

Література

1. ДТП в Україні: скільки людей травмується і гине на дорогах. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/21/infografika/suspilstvo/dtp-ukrayini-skilky-lyudej-travmuyetsya-hyne-dorohax>.

2. Пархомчук М.А., Данілін С.С. Особливості огляду місця вчинення дорожньо-транспортної пригоди. *Криміналістичний вісник*. 2013. № 2 (20). С. 140-143.

3. Ромашко С.В. Огляд місця дорожньо-транспортної пригоди. *Травневі правові читання*. 2020. С. 387-389.

4. Пиріг І.В., Андрієвська Л.О. Тактичні прийоми огляду місця дорожньо-транспортної події. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. Вип. 1. С. 227-232.

5. Антіпова О.І. Окремі питання огляду місця дорожньо-транспортної пригоди. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2014. № 7. С. 153-159.

Лобай Д.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ВЧИНЕННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОЇ ПРИГОДИ

Успішне розслідування дорожньо-транспортних пригод (далі – ДТП) безпосередньо залежить від чіткого уявлення про найтиповіші умови та обставини, за яких найчастіше порушуються правила безпеки дорожнього руху. Йдеться насамперед про криміналістичну характеристику ДТП, яка зазвичай є наслідком злочинних порушень правил безпеки.

Безперечно, успішне розслідування злочинів зазначеної категорії багато в чому залежить від якості проведення слідчих дій на початковому етапі розслідування, основним з яких є огляд місця ДТП. Загалом огляд місця ДТП є багатосторонньою слідчою дією, яка передбачає вивчення слідчим матеріальної обстановки дорожньої події, транспортного засобу, різних слідів та об'єктів. Проведення огляду з метою виявлення і фіксації слідів, необхідних для встановлення обстановки дорожньої події, її механізму та інших обставин, які мають значення для розкриття та розслідування автотранспортного злочину, потребує застосування слідчим системи науково-обґрунтованих (безпосередніх і опосередкованих) прийомів, методів і способів дослідження [2, с. 55].

Особливість такого огляду полягає в тому, що відповідно до ч. 3 статті 214 КПК України, огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, що здійснюється негайно після завершення огляду [1].

Дослідження сучасних методик розслідування ДТП дає можливість для визначення чотирьох особливостей огляду таких місць події, що пов'язані з механізмом та обстановкою вчинення ДТП: огляд необхідно проводити негайно після отримання повідомлення про подію, оскільки ДТП вчиняються переважно в такій обстановці, де інтенсивний рух транспорту і великий вплив на слідову картину погодних умов, сприяє швидкій суттєвій зміні чи знищенню слідової картини; подія ДТП та її результати виникають внаслідок взаємодії трьох основних елементів: водія, транспортного засобу та дороги; складність матеріальної обстановки ДТП, як